

Seminář 1: Jak na seminární práci

PSY103

Lenka Lacinová

Zuzana Masopustová

Petra Daňsová

Dana Seryjová Juhová

Zadání seminární práce – základní pokyny

- V rámci zadaného obecného tématu si vyberte podtéma, které bude dostatečně specifické a tedy zkoumatelné.
 - Při volbě tématu se **vyhněte** patologickým oblastem (např. poruchy autistického spektra u dětí apod.).
 - Najděte v odborných časopisech 5 výzkumných studií, které se k vašemu tématu vztahují.
-
- 1. odevzdání – příprava pro seminární práci
 - Podle pokynů v ISu zpracujte vybraných 5 studií dle osnovy.
 - Seminář 2 a 3 – nad draftem seminární práce
 - Diskuze nad odevzdanými přípravami a finální specifikace tématu tak, aby bylo možné napsat správně Introduction.
 - 2. odevzdání – introduction k výzkumné otázce
 - Odevzdání Introduction směřující k vybrané výzkumné otázce, další pokyny v dokumentu „Jak napsat Introduction?“.

Výběr tématu - šířeji

- **Rodinné prostředí jako jeden z faktorů vývoje dítěte: Od početí po vstup do školy.**
 - Téma zadáno široce, vaším úkolem je vhodně jej zúžit na něco, co vás konkrétně zajímá, a co je dostatečně specifické tak, aby to bylo testovatelné, zkoumatelné.

Jaká témata vás zajímají, pokud vyjdete z výše uvedeného zadání?

Co za faktory v rodinném prostředí by mohly ovlivňovat vývoj dítěte?

Výběr tématu - specificky

- **Rodinné prostředí jako jeden z faktorů vývoje dítěte: Od početí po vstup do školy**
 - Rodinné prostředí – jaké proměnné?
 - Vývoj dítěte – jaké proměnné?
 - Početí až vstup do školy – jaké období konkrétně?

Zkuste generovat různá témata, která myslíte, že by mohla spadat pod toto téma. Specifikujte všechny části tak, aby téma bylo dostatečně specifické.

Výzkumná otázka a hypotézy

- Výzkumná otázka je otázkou po tom, co chci zkoumat.
 - Musí být ověřitelná – sledované proměnné jsou měřitelné.
 - Musí být zformulována tak, aby byla testovatelná, tedy konkrétně, nikoli jen jako obecné téma – musí být jasné, co nás ve výzkumu zajímá.
 - Měla by být smysluplná a hodnotná - smysl výzkumné otázky dává právě teoretický rámec.
- Dobrá výzkumná otázka vychází z:
 - Studia odborné literatury – české i zahraniční. Nelze se spoléhat jen na české zdroje a je třeba vybírat zdroje kvalitní (tedy ne učebnice apod.)
 - Systematického studia literatury – nestačí náhodně vybrat pár studií a na základě těchto postavit výzkumnou otázku.
- Hypotéza je pak předpokládaný výsledek výzkumného projektu.
 - Je oznamovací větou v přítomném čase, která je odpovědí na výzkumnou otázku. Jako taková může být potvrzena nebo vyvrácena, protože obsahuje jednoznačné tvrzení o předpokládaných souvislostech mezi proměnnými/o výskytu nějaké proměnné apod.

Výzkumná otázka - příklady

- *Zkuste se zamyslet nad následujícími VO a určit, které jsou správně formulovány a které nikoli a proč.*
- Má deprese matky vliv na vývoj dítěte?
- Liší se děti s jistou a nejistou vazbou ve schopnosti navazovat kamarádské vztahy v předškolním věku?
- Jaká je podoba vztahu matky k nenarozenému dítěti?
- Souvisí zapojení otců do péče o dítě v kojeneckém věku s tím, jaké postoje k roli otce má matka?
- Liší se teorie mysli v předškolním věku u dětí, které mají sourozence, a u dětí jedináčků?
- Proč mají některé děti vyšší inteligenci, i přes shodnou inteligenci rodičů?

Výzkumná otázka - příklady

- Má deprese matky vliv na vývoj dítěte?
 - Nevhodná formulace, „vývoj dítěte“ je vágní a obecný a nelze tedy ověřit.
- Liší se děti s jistou a nejistou vazbou ve schopnosti navazovat kamarádké vztahy v předškolním věku?
 - Vhodná formulace, jednoznačná specifikace všech částí, VO je testovatelná.
- Jaká je podoba vztahu matky k nenarozenému dítěti?
 - Nevhodná formulace, VO je pouze obecným tématem, není specifická.
- Souvisí zapojení otců do péče o dítě v kojeneckém věku s tím, jaké postoje k roli otce má matka?
 - Vhodná formulace, jednoznačná specifikace všech částí, VO je testovatelná.
- Liší se teorie mysli v předškolním věku u dětí, které mají sourozence, a u dětí jedináčků?
 - Vhodná formulace, jednoznačná specifikace všech částí, VO je testovatelná.
- Proč mají některé děti vyšší inteligenci, i přes shodnou inteligenci rodičů?
 - Nevhodná formulace, VO není v této podobě testovatelná, opět vágní formulace, nespecifické.

Výběr tématu - postup

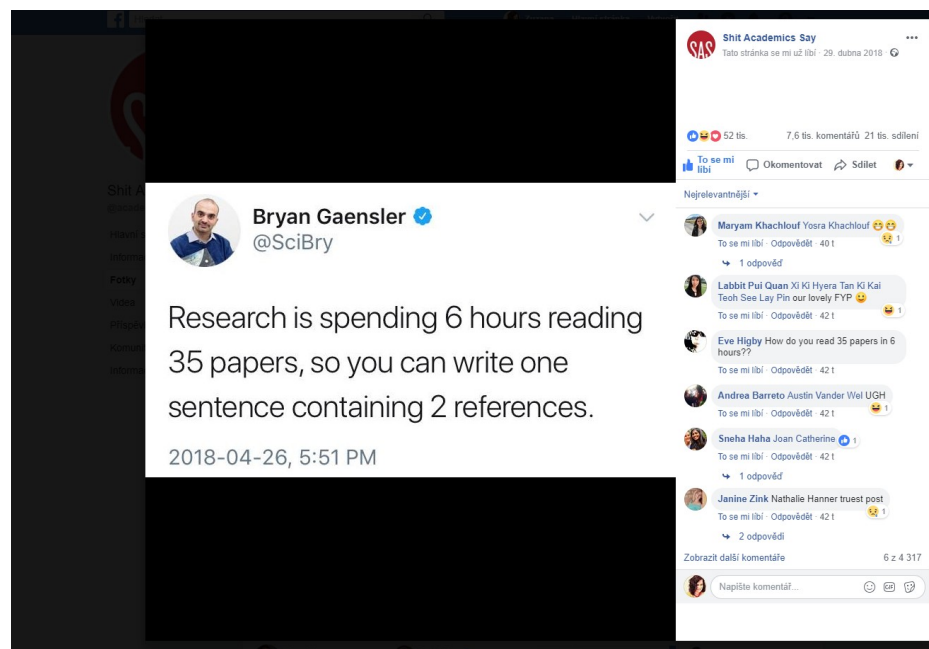
- Nevíte-li, jak téma vhodně zúžit, zvolte prozatím širší.
- Vyhledejte odborné zdroje.
- Máte-li pocit, že k vašemu tématu literatura chybí, je velmi pravděpodobné, že hledáte špatně – zkuste jiná klíčová slova.
- Klíčová slova zadávejte v angličtině.
- Prostudujte nalezené odborné zdroje a udělejte si širší přehled o tom, co je ve vámi zvolené oblasti v poslední době zkoumáno.
- Důležité je vycházet zejména z aktuálních zdrojů (ideálně z posledních 5 let), ať nezkoumáte něco, co už je 50 let dobře zmapováno.
- ***V rámci své práce byste měli současný stav poznání v dané oblasti nějak obohatit, rozšířit, ne jen odpovědět na výzkumnou otázku, na kterou již odpověď známá je.***

Výběr tématu - postup

- Čím se nalezené zdroje zabývají?
- Jaké výzkumy jsou populární v posledních letech?
- Na jaké hlavní otázky se snaží tyto výzkumy odpovědět?
- Která ze zkoumaných otázek vás zaujala?
- Jsou v dané oblasti nějaké nejasnosti, bílá místa?
- Shodují se studie nebo docházejí k odlišným výsledkům?

Výběr tématu - postup

- Pro vytvoření kvalitní výzkumné otázky nestačí přečíst si 5 „náhodných“ studií, které databáze najdou na vámi zadaná klíčová slova.
- Reálně budete číst mnohem více studií, než vyberete oněch 5, které budou pro vaše téma klíčové, a které vám formulaci dobré výzkumné otázky umožní.

Výběr tématu - postup

Na základě

- vyhledání odborných zdrojů,
- jejich prozkoumání
- a zodpovězení předchozích otázek
- jste našli téma,
 - které odpovídá zadání
 - a zároveň je dostatečně zúžené/specifické *...1. odevzdání + seminář 2 a 3*
- Lze tedy začít psát Introduction, jehož závěrem bude formulace výzkumné otázky. *...2. odevzdání*

Vhodně zvolené téma - příklad

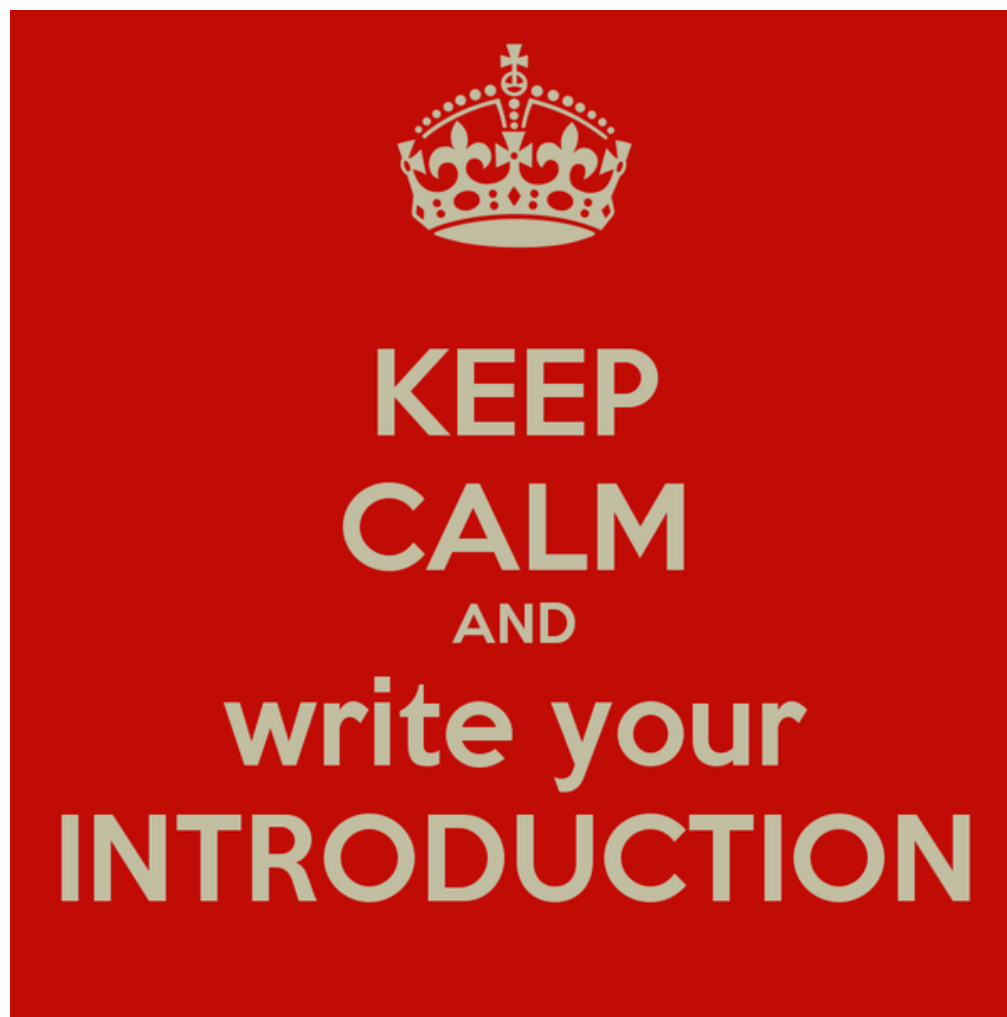
Téma: Rodinné prostředí jako jeden z faktorů vývoje dítěte: Od početí po vstup do školy

Název práce: Vliv rodičovského konfliktu na sebehodnocení dětí v předškolním věku: rozdíly mezi chlapci a dívkami.

VO: Existuje souvislost mezi konflikty mezi rodiči a mírou sebehodnocení u dětí předškolního věku? Je souvislost stejná pro dívky i chlapce?

- S rostoucí mírou konfliktovosti mezi rodiči se snižuje sebehodnocení u dětí v předškolním věku.
- Míra konfliktovosti mezi rodiči vnímaná dítětem snižuje sebehodnocení více, než míra konfliktovosti mezi rodiči hodnocená rodičem.
- Sebehodnocení klesá v případě konfliktů mezi rodiči více u chlapců, než dívek.

Psaní odborného textu

Introduction - Úvod

- Úvod by měl uvést do tématu.
- Uveďte základní fakta nutná pro pochopení zkoumaného tématu.
- Vynechejte nadbytečné informace. Text je psán pro odborníky, kteří mají znalosti základních psychologických pojmů.
- Vymezte pojmy, pojetí, s nimiž budete dále pracovat.
- Pokud to usnadní pochopení dalšího textu, uveďte, jakým způsobem se k tématu přistupovalo. Proč? – s mírou, účelně.

- Dobrý úvod shrnuje, propojuje a kriticky hodnotí výzkumná zjištění tak, že postupně vyústí v téma aktuální studie.
- Úvod začíná obecně (ale ne příliš) a postupně blíže specifikuje dané téma. Tvarem tak připomíná trychtýř.
- Na konci položená výzkumná otázka musí mít v předchozím textu jasnou oporu, musí být zřejmé, co bude zkoumáno a proč.

Úvod: Příklad

- Co rozumíme pojmy rodičovský konflikt, sebehodnocení?
- Proč se zkoumá vliv rodičovského konfliktu na sebehodnocení dítěte? – ne klišé, ale fakta, teorie.
- Na jakou věkovou kategorii dětí je současný výzkum zaměřen?
- Jakým způsobem se k výzkumu přistupuje?
- Jaké jsou hlavní otázky? Jaká jsou hlavní dilemata? – např. Ovlivňuje x neovlivňuje rodičovský konflikt sebehodnocení dětí? Ovlivňuje všechny děti stejně, nebo má dopady jen v přítomnosti dalších faktorů?

Úvod: Příklad

- Výzkumy tvrdící, že konflikt rodičů negativně ovlivňuje sebehodnocení dítěte.
- Vaše připomínky k metodologii, závěrům, polemiky – vše opřeno o odborné znalosti, fakta.
- Výzkumy tvrdící, že konflikt rodičů nemá na sebehodnocení dítěte vliv.
- Vaše připomínky k metodologii, závěrům, polemiky – vše opřeno o odborné znalosti, fakta.
- Má vliv, nebo nemá vliv?
- Je i jiná varianta?
- Např. Záleží na percepci konfliktu dítětem.

- Vaše téma tedy na předchozí výzkumy a poznatky v této oblasti jasně navazuje, ale zároveň se snaží je i nějak posunout, obohatit.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- Vyberte si téma, které můžete zvládnout. Je lepší si zvolit méně obsáhlé téma, které dobře zpracujete, než široké téma, které zpracujete povrchně.
- Přestože se detaily Vaší studie a konkrétní hypotézy uvádí až na konci celého úvodu, měli byste naznačit již v prvním odstavci, čemu se budete věnovat a jaký je účel Vaší studie. Dáte tak čtenáři jasně najevo, co může od studie očekávat.
- Úvod má být logicky strukturovaný a myšlenky na sebe musí navazovat, až finálně vyústí v hypotézu, která bude testována. Je lepší seskupit jednotlivé výzkumy podle společných témat. Úvod by tedy **neměl** vypadat: „Novák (1999) zjistil ...“; „Nováček (2000) provedl jiný výzkum ...“; Novotný (2006) si myslí, že ...“. Z textu musí být jasné, proč jednotlivé výzkumy citujete a jaký mají vztah k Vaší aktuální studii.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- Nejprve si sepište všechny informace, které by podle Vás neměly ve Vašem úvodu chybět. Pak tyto nápady seřadíte tak, aby na sebe logicky navazovaly, a zamyslete se nad tím, jakým způsobem tyto nápady propojíte.
- Při začleňování studií, ze kterých čerpáte, není třeba každou studii popisovat do detailu. Stačí zmínit nejdůležitější informace k danému tématu a dále např. upozornit na rozdíly v použitých metodách a jak tyto rozdíly mohly ovlivnit výsledky výzkumů apod.
- Častou chybou začínajících autorů bývá, že explicitně zmiňují, proč je daný výzkum relevantní pro jejich studii (př. „Tento článek je podstatný pro moji studii, protože ...“). Z textu by mělo být jasné, proč daný článek zařazujete, není tedy třeba takovýchto formulací.
- Pokud píšete odborný text z vývojové psychologie, téma musí vycházet z vývojové perspektivy.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- Nezapomeňte, že čtenářem Vašeho textu je vědecká obec. Můžete tedy počítat s tím, že čtenáři mají základní znalost psychologie a není proto třeba definovat všechny základní pojmy. Je ale nutné, abyste uvedli všechny důležité údaje, aby bylo možné pochopit Vámi předkládaný výzkum.
- Vyhněte se používání podnadpisů, vzhledem k malému rozsahu seminární práce se snažte vytvořit spíše souvislý text.
- V Introduction popisujeme výsledky studií v řeči konstruktů a vztahů mezi nimi, ne v řeči statistické (tj. pozor na odkazování na korelace, rozptyl, signifikance apod.).
- Otázky si v odborném textu neklademe, patřily by spíše do popularizace. Jediná přípustná otázka je tak ta výzkumná, jinak přepisujte tázací věty do vět oznamovacích.
- Vyhněte se vypisování názvů studií v textu Introduction, odkazujte na ně prostřednictvím citací.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- Při citování je nejčastější chybou citace dvou autorů. Při citaci dvou autorů v textu nepíšeme mezi autory čárku před & (např. Novák & Nováková, 2016). Při citaci více než dvou autorů v textu před & čárku píšeme (např. Novák, Nováková, & Nováček, 2017). V seznamu literatury bude čárka před & v obou případech (Novák, J., & Nováková, P. (2016); Novák, J., Nováková, P., & Nováček, K. (2017)....).
- Přímé citace používáme spíše výjimečně, pokud to jde, zkoušejte se jim vyhýbat.
- Terminologii je třeba používat jednotně v textu. Pokud tedy hovoříme o zvládacích strategiích, budou to v textu vždy zvládací strategie, ne jednou zvládací strategie a jindy copingové strategie.
- Pokud narazíte na nějaký termín, pro který není v českém jazyce ustálený překlad, pak termín přeložte vy a do závorky dejte kurzívou původní anglický název.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- V introduction nám jde zejména o konstrukty, které jsou metodami měřeny, nikoli o metody jako takové. Proto názvy a popis metod používáme pouze v případě, že chceme poukázat např. na nedostatek metody, na nějaké její specifikum, které by mohlo mít vztah k výsledkům a interpretaci z toho plynoucí. Pokud ale název metody není nijak podstatný a jinak jej nekomentujeme, použijeme pro popis výsledků výzkumu spíše typ použité metody (např. matky vyplňovaly dotazník o sociálních kompetencích svých dětí).
- Popisujte výsledky výzkumů v řeči konstruktů, tedy toho, co znamenají - na konci pasáže, ve které popisujete výzkum a jeho výsledky, je třeba popsat také interpretaci, tj. čím si autoři výsledky vysvětlují, jak jsou zasazeny do teoretických východisek apod. Nestačí tedy napsat, že byla nalezena pozitivní souvislost mezi konfliktem rodičů a sebehodnocením dětí, je třeba tento výsledek interpretovat - co to tedy znamená, je to v souladu s očekáváními, s teorií apod.

Tipy, jak napsat dobré Introduction

- Konec úvodu tvoří stručný přehled o Vaší studii a o konkrétních testovaných hypotézách. Hypotézy musí vyplývat z uvedených výzkumů či teorií, tzn. hypotéza není vytvořená na základě Vašich domněnek či obecně uznávaných názorů. Po přečtení celého úvodu by si měl čtenář vlastně položit tu samou výzkumnou otázku jako vy, měl by mít pocit: „Na základě všech výzkumů, které autor uvedl, tyto hypotézy dávají smysl a jsou odůvodněné.“
- Výzkumná otázka a hypotézy by měly mít zdůvodnění v předchozím textu a měly by na něj přímo navazovat. Nelze psát text např. o souvislosti citové vazby s depresí a na konci textu si položit otázku, zda souvisí citová vazba také s úzkostí. V průběhu celé práce by měla být vaše výzkumná otázka tušit, jednotlivé výsledky výzkumů byste měli vztahovat k vašemu tématu (vaší VO).

Děkujeme za pozornost.

Lenka Lacinová, lacinova@fss.muni.cz

Zuzana Masopustová, zuzana.masopustova@gmail.com

Petra Daňsová, petradansova@gmail.com

Dana Seryjová Juhová, dana.juhova@gmail.com